ACTA UNIVERSITATIS LODZIENSIS
KSZTAŁCENIE POLONISTYCZNE CUDZOZIEMCÓW 32, 2025, s. 189–207
https://doi.org/10.18778/0860-6587.32.16

C O P E
Member since 2019
JM14480

Anna Dunin-Dudkowska[1], *Agata Małyska*[2]

https://orcid.org/0000-0003-2102-711 https://orcid.org/0000-0002-6880-4617

OSIĄGNIĘCIA CHIŃCZYKÓW NA EGZAMINACH CERTYFIKATOWYCH Z JĘZYKA POLSKIEGO JAKO OBCEGO

Streszczenie: Artykuł przedstawia wyniki osiągane przez Chińczyków na egzaminach certyfikatowych z języka polskiego jako obcego w ramach nowego, tzw. „otwartego" systemu certyfikacji. Opanowanie języka polskiego dla zdających chińskojęzycznych wiąże się ze zrozumieniem specyfiki polszczyzny na poziomie artykulacyjnym, leksykalnym i gramatycznym. Badaniu poddano 40 losowo wybranych testów państwowego egzaminu certyfikatowego, napisanych przez Chińczyków w latach 2020–2024 na poziomach B1, B2 i C1 w grupie dostosowanej do potrzeb osób dorosłych. Szczegółowa uwaga została zwrócona na moduł *Poprawność gramatyczna*, którego prymarnym celem jest sprawdzenie stopnia opanowania zasad gramatycznych polszczyzny. Z przeprowadzonych badań wynika, że Chińczycy osiągają dobre wyniki we wszystkich modułach egzaminu certyfikatowego. Analiza modułu *Poprawność gramatyczna* pokazuje, że mimo odmienności cech systemowych obu języków Chińczycy dobrze radzą sobie z zawiłościami gramatycznymi polszczyzny. Świadczy to m.in. o wysokiej pozycji nauki i pracy w systemie wartości kultury chińskojęzycznej wspólnoty oraz zdolnościach lingwistycznych, wysokiej motywacji i pełnym zaangażowaniu Chińczyków zgłębiających tajniki polszczyzny.

Słowa kluczowe: język polski jako obcy, egzaminy certyfikatowe z języka polskiego jako obcego, zdający chińskojęzyczni, poprawność gramatyczna

[1] anna.dunin-dudkowska@mail.umcs.pl, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Centrum Języka i Kultury Polskiej dla Polonii i Cudzoziemców, ul. Weteranów 18, 20-038 Lublin.

[2] agata.malyska@mail.umcs.pl, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Centrum Języka i Kultury Polskiej dla Polonii i Cudzoziemców, ul. Weteranów 18, 20-038 Lublin.

creative commons

© by the author, licensee Łódź University – Łódź University Press, Łódź, Poland. This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution license CC-BY-NC-ND 4.0 (https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)
Received: 19.12.2024; Revised: 3.02.2025; Accepted: 24.02.2025.
The percentage share of the author in the preparation of the work is: ADD: 50%, AM: 50%.
Funding Information: not applicable. Conflicts of interests: none. Ethical Considerations: The Authors assure of no violations of publication ethics and take full responsibility for the content of the publication. Declaration regarding the use of GAI tools: not used.

ACHIEVEMENTS OF THE CHINESE AT CERTIFICATE EXAMS IN POLISH AS A FOREIGN LANGUAGE

Abstract: The article presents the results achieved by the Chinese at the certificate exams in Polish as a foreign language under the new, the so-called "open" certification system. Mastering Polish for Chinese-speaking students involves understanding the specifics of Polish at the articulatory, lexical and grammatical levels. The study examined 40 randomly selected tests of the state certification exam written by Chinese in 2020–2024 at the B1, B2 and C1 levels in the adult-adapted group. Detailed attention was paid to the "grammatical correctness" module, the primary purpose of which is to test the degree of mastery of the grammatical rules of Polish. The study shows that the Chinese do well in solving tasks in all modules of the certificate exam. The analysis of the "grammatical correctness" module shows that despite the differences in the systemic features of the two languages, the Chinese can cope well with the grammatical intricacies of Polish. This demonstrates, among other things, the high position of study and work in the value system of the Chinese-speaking community's culture, as well as the linguistic abilities, high motivation and full commitment of the Chinese exploring the secrets of Polish.

Keywords: Polish as a foreign language, certificate exams in Polish as a foreign language, Chinese-speaking students, grammatical correctness

W 2004 r. wprowadzony został system certyfikacji znajomości języka polskiego jako obcego, oparty na wskaźnikach biegłości językowej zawartych w *Europejskim systemie opisu kształcenia językowego* (ESOKJ 2003)[3]. Od tego czasu co roku, a szczególnie po wprowadzeniu nowego tzw. „otwartego" systemu, w egzaminach bierze udział coraz większa liczba osób zainteresowanych udokumentowaniem swojej znajomości języka polskiego. W roku 2016 do egzaminu przystąpiło 1111 kandydatów, w 2023 r. – 17 489, a pierwszej połowie 2024 r. (2 sesje egzaminacyjne) – aż 14 742 osoby. Największym zainteresowaniem w grupie dla osób dorosłych cieszy się poziom B1 (69 793 zdających), na kolejnych miejscach są: poziom C1 (5810 zdających), B2 (5217 zdających), C2 (223 zdających).

Zainteresowanie egzaminami certyfikatowymi wśród zdających chińskojęzycznych wynika z wielu czynników, m.in. promocji języka polskiego w Chinach[4], dynamicznego rozwoju tamtejszych polonistyk, wzrostu intensywności kontaktów dwustronnych w różnych dziedzinach życia społecznego między

[3] Certyfikat uzyskany po zdaniu egzaminu jest najważniejszym państwowym dokumentem, poświadczającym znajomość języka polskiego na określonym poziomie zaawansowania językowego. Do egzaminów mogą przystąpić wszyscy cudzoziemcy i obywatele polscy na stałe zamieszkali za granicą, zainteresowani udokumentowaniem stopnia swojej biegłości w języku polskim.

[4] Por. Ruszer 2022, s. 373–391.

Polską i Chinami[5]. W dużej mierze wiąże się także ze zjawiskiem migracji[6]. Chińczycy przyjeżdżają do Polski w celach biznesowych, turystycznych, a także edukacyjnych[7]. Obok osób zdających w Polsce, od 2007 r. także studenci polonistyki pekińskiej biorą udział w egzaminach certyfikatowych z języka polskiego jako obcego, głównie na poziomach B1 i B2[8]. Pekiński Uniwersytet Języków Obcych ma obecnie uprawnienia do organizowania takich egzaminów na wszystkich poziomach oferowanych przez polski system certyfikacji.

Nauka języka polskiego jest dla Chińczyków procesem skomplikowanym ze względu na różnice genetyczne i typologiczne między omawianymi językami[9]. Język polski należy do podrodziny języków słowiańskich wywodzących się z języka prasłowiańskiego. Obecne w nim struktury morfologiczne decydują o fleksyjności polszczyzny, tzn. dominującym rodzajem wykładników kategorialnych są afiksy kumulujące więcej niż jedno znaczenie gramatyczne (np. końcówka *-ów* wskazuje jednocześnie na przypadek i liczbę, tj. dopełniacz liczby mnogiej rzeczowników męskich) oraz mocno rozbudowany system alternacji. Z kolei język chiński należy do grupy języków sino-tybetańskich, który w aspekcie gramatycznym charakteryzuje monosylabiczność morfemów oraz wysoki stopień ich homofoniczności. Jest językiem niemającym kategorii rodzaju, deklinacji ani koniugacji, ponadto nie istnieją w nim gramatycznie wyrażane czasy ani wyraźny podział na liczbę pojedynczą i mnogą. Podsumowując, głównymi elementami, różniącymi oba języki, są cechy typologiczne: dla chińskiego to: tonalność, monosylabiczność i pozycyjność,

---

[5] Więcej na temat współpracy międzynarodowej między uniwersytetami polskimi i azjatyckimi, por. Zhao 2013, s. 91–98 i Sekiguchi 2013, s. 99–106.

[6] Migracja chińska w 2019 r. stanowiła ósmą co do wielkości grupę cudzoziemców posiadających ważne dokumenty potwierdzające prawo pobytu w Polsce. W 2008 r. zalegalizowano pobyt 1567 Chińczyków, a w 2019 r. ich liczba wzrosła do 8455 osób. Por. https://stat.gov.pl/files/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5471/16/1/1/sytuacja_demograficzna_polski_do_2019_r._strona_gus.pdf [12.10.2024].

[7] Jak pisze Wardęga, współpraca polsko-chińska na szczeblu uniwersyteckim polega m.in. na wymianie stypendialnej studentów i naukowców, prowadzeniu wspólnych badań naukowych czy uruchamianiu kolejnych studiów polonistycznych na uniwersytetach (Wardęga 2016, s. 291).

[8] Więcej informacji na ten temat, por. Zhao 2014, s. 109. Zagadnieniu badania wyników osiąganych przez studentów chińskich na egzaminach certyfikatowych w systemie funkcjonującym do 2015 r. poświęcona jest rozprawa doktorska Rui Mao *Kompetencja językowa w języku polskim Chińczyków zdających egzaminy certyfikatowe z języka polskiego jako obcego w latach 2007–2011*. Por. Dąbrowska 2022.

[9] Na temat nauki języka polskiego w Chinach por. Zhao 2013; Sekiguchi 2013; Ruszer 2018.

dla polskiego to: stały akcent wyrazowy, polisylabiczność i fleksyjność (Mikulska 2019, s. 34–35)[10].

W niniejszym opracowaniu badaniu poddano 40 losowo wybranych testów państwowego egzaminu certyfikatowego z języka polskiego jako obcego[11], napisanych przez Chińczyków w latach 2020–2024 na poziomach B1, B2 i C1, w grupie dostosowanej do potrzeb osób dorosłych. Szczegółowa uwaga została zwrócona na moduł *Poprawność gramatyczna*, którego prymarnym celem jest sprawdzenie stopnia opanowania zasad gramatycznych polszczyzny[12].

Znajomość gramatyki w nowoczesnych koncepcjach nauczania, a także jej testowania to nie sama znajomość kodu, ale umiejętność posługiwania się nim adekwatnie do sytuacji komunikacyjnej. Oznacza to rozpoznawanie i stosowanie poprawnych gramatycznie form językowych, pozwalających na działania językowe w zakresie określonym dla danego poziomu zaawansowania językowego. Nie jest to zatem znajomość na pamięć np. końcówek dopełniacza, ale umiejętność budowania poprawnych wypowiedzi i rozumienia, do jakich celów można wykorzystać przykładowy dopełniacz, m.in. wyrazić negację (*W domu nie ma chleba*), powiedzieć, dokąd idziemy (*Idę do szkoły*), poprosić o określoną ilość czegoś (*Kup litr mleka i kostkę masła*), złożyć życzenia (*Życzę ci dużo zdrowia*).

Struktura testu egzaminacyjnego na każdym z testowanych poziomów[13] umożliwia ocenę znajomości języka w zakresie 4 sprawności językowych, tj. receptywnych (rozumienie ze słuchu, rozumienie tekstów pisanych) oraz produktywnych (pisanie, mówienie), a także gramatyki i struktur leksykalnych jako elementów systemu językowego. Jest to ocena biegłości (*proficiency assessment*), której dokonuje się w odniesieniu do „zastosowania badanych umiejętności w świecie rzeczywistym – z perspektywy zewnętrznej w stosunku do danego kursu czy programu" (ESOKJ 2003, s. 158).

Testy państwowych egzaminów certyfikatowych z języka polskiego jako obcego na analizowanych poziomach składają się z 5 modułów z wyraźnie określonym progiem zaliczenia, co ilustruje tabela 1.

---

[10] Nie należy zapominać, że nauka języka obcego to także poznanie kultury danego kraju (tradycji, religii, sytuacji społecznej itp.). Różnice kulturowe mogą być także barierą w poznawaniu języka.

[11] Spośród 40 analizowanych prac 34 są na poziomie B1, 4 na – B2 i 2 na – C1.

[12] Należy zaznaczyć, że znajomość zasad gramatyki testowana jest także w modułach: *Pisanie* i *Mówienie*.

[13] Początkowo testowano znajomość języka polskiego na poziomie podstawowym (B1), średnim ogólnym (B2) i zaawansowanym (C2). Od roku 2016 organizowane są egzaminy w grupie dla dorosłych na poziomach B1, B2, C1, C2 oraz w grupie dla dzieci i młodzieży na poziomach B1 i B2.

Tabela 1. Próg zaliczenia poszczególnych modułów egzaminu na poziomach: B1, B2, C1 (w %)

	Rozumienie ze słuchu	***Rozumienie tekstów pisanych***	***Poprawność gramatyczna***	***Pisanie***	***Mówienie***
Poziom B1	50	50	50	50	50
Poziom B2	60	60	60	60	60
Poziom C1	60	60	60	60	60

Źródło: opracowanie własne

Sprawności i umiejętności na poziomie B1 mają w strukturze egzaminu zróżnicowaną pozycję, tj. *Mówienie* stanowi 25% całego egzaminu, a pozostałe – po 18,75%. Natomiast na poziomach B2 i C1 traktowane są równorzędnie, to znaczy, że każda z nich stanowi 20%. Na wszystkich poziomach niezdanie jednego z modułów powoduje niezdanie całości, co ma skłaniać osoby zainteresowane otrzymaniem certyfikatu do przyswojenia wszystkich sprawności i zasad gramatyki, zaś tych, którym nie udało się to przy pierwszym podejściu – do udoskonalenia tej sprawności językowej, której dotąd nie opanowali wystarczająco.

Analiza ilościowa uzyskanych wyników 40 badanych prac pokazuje, że Chińczycy dość dobrze radzą sobie z rozwiązywaniem zadań we wszystkich modułach egzaminu. Średnia punktacja wskazuje, że największe trudności stwarza sprawność *Pisanie* na poziomie C1. Także na poziomie B1 jest to sprawność, z której zdający uzyskali średnio najmniejszą liczbę punktów (ale powyżej progu zdawalności). Jedynie na B2 słabiej niż *Pisanie* wypadło *Rozumienie ze słuchu* (obie sprawności średnio na granicy zdawalności lub nieco powyżej – por. tab. 2).

Tabela 2. Średnie wyniki zaliczenia poszczególnych modułów egzaminu na poziomach: B1, B2, C1 (w %)

	Rozumienie ze słuchu	***Rozumienie tekstów pisanych***	***Poprawność gramatyczna***	***Pisanie***	***Mówienie***
Poziom B1	77,5	75	66,15	64,15	70,75
Poziom B2	60	68	73,15	68,75	76,75
Poziom C1	67,5	78	74,5	57	84,5
Razem	**68,33**	**73,66**	**71,26**	**63,30**	**77,33**

Źródło: opracowanie własne

Na poziomie B1 (34 analizowane testy) najlepiej opanowane przez kandydatów z Chin są sprawności receptywne (*Rozumienie ze słuchu* – 77,5%, *Rozumienie tekstów pisanych* – 75%). Stosunkowo wysoko plasuje się *Mówienie* (70,75%). Nieco słabiej wypada *Gramatyka*, (66,15%) stanowiąca dla większości cudzoziemców, zwłaszcza nie-Słowian, duże wyzwanie. Najtrudniejszą zaś sprawnością jest *Pisanie* (64,15%), w którym testowana jest znajomość systemu leksykalnego i gramatycznego w zakresie przewidzianym dla tego poziomu opanowania języka.

Z analizy arkuszy egzaminacyjnych na B2 wynika, że najlepiej opanowaną sprawnością zdających było *Mówienie* (76,75%) i niespodziewanie wysoko, na drugim miejscu znalazła się *Poprawność gramatyczna* (73,15%). Najsłabiej wypadły sprawności receptywne: *Rozumienie ze słuchu* (60%) i *Rozumienie tekstów pisanych* (68%). Z modułu *Pisanie* osiągnięto podobne wyniki jak z RT (68,75%). To spory sukces, zważywszy, że tę część egzaminu uważa się za najtrudniejszą i to ona zwykle decyduje o niezdaniu egzaminu.

Z kolei na poziomie C1 również mówienie (84,5%) było najlepiej opanowaną sprawnością Chińczyków, co w praktyce oznacza, że używane przez nich struktury gramatyczne są odpowiednie do poziomu zaawansowania. Na kolejnych miejscach znajdują się: *Rozumienie tekstów pisanych* (78%) i *Poprawność gramatyczna* (74,5%). *Rozumienie ze słuchu* sytuuje się pośrodku (67,5%), natomiast najtrudniejsze okazało się *Pisanie*, którego średnie wyniki mieszczą się nieco poniżej progu zdawalności (57%)[14].

1. POZIOM B1

Poziom B1 biegłości językowej wymaga od kandydatów umiejętności tworzenia prostych, spójnych wypowiedzi na tematy znane i interesujące go, rozumienia znaczenia głównych wątków przekazu, zawartych w jasnych standardowych wypowiedziach oraz stosowania dość poprawnie typowych zwrotów i struktur gramatycznych (ESOKJ 2003, s. 32–37).

Moduł *Poprawność gramatyczna* na poziomie B1 składa się z 8 zadań, w których nacisk rozkłada się w miarę równomiernie na fleksję i składnię. Z fleksji imiennej testowane są: odmiana rzeczowników, przymiotników i zaimków oraz tworzenie pytań (2 zadania), z fleksji werbalnej – odmiana czasowników we wszystkich czasach oraz użycie aspektu i trybu (2 zadania).

[14] W związku z niewielką liczbą analizowanych testów na poziomach B2 i C1 dla uzyskania bardziej miarodajnych wyników konieczna jest analiza kolejnych prac.

Elementy słowotwórcze łączone są z fleksyjnymi w zadaniu na stopniowanie przymiotników i przysłówków (1 zadanie). Znajomość uwarunkowań składniowych testowana jest w zadaniach dotyczących użycia nieodmiennych części mowy (3 zadania): spójników i przyimków, a także w zadaniu na transformacje składniowe.

Wśród ośmiu zadań aż w pięciu testowana jest bierna znajomość języka (62,5% całości testu), w pozostałych trzech (37,5% całości testu) – kandydat musi umieć wykazać się samodzielnym działaniem (por. tab. 3).

Tabela 3. Średnie wyniki zaliczenia poszczególnych zadań w module *Poprawność gramatyczna* na poziomie B1[15] (w %)

	Zad. I	**Zad. II**	**Zad. III**	**Zad. IV**	**Zad. V**	**Zad. VI**	**Zad. VII**	**Zad. VIII**	**Średnia**
Bierna znajomość języka	74,5	72,5	75,5	------	-------	-------	76,5	64	**72,5**
Czynna znajomość języka	------	------	------	57	72,5	47	------	------	**59**

Źródło: opracowanie własne

Spośród trzech zadań wymagających od kandydata samodzielnych operacji na tekście najlepiej opanowane jest zagadnienie dotyczące tworzenia pytań do podkreślonej części zdania (72,5% poprawnych odpowiedzi). To zagadnienie gramatyczne wprowadzane jest od poziomu A1, a jego trudność stopniowo wzrasta wraz z bogaceniem słownictwa oraz przyswajaniem wiedzy o rekcji czasowników. Pytania mogą być zadawane o następujące części zdania: o dopełnienie (*Poprosiliśmy o <u>potrzebne dokumenty</u> – <u>O co</u> poprosiliście?*), o przydawkę (*Magda najbardziej lubi <u>mleczną</u> czekoladę – <u>Jaką</u> czekoladę Magda lubi najbardziej?*) lub o okolicznik (*Kowalscy wrócili wczoraj <u>znad morza</u> – <u>Skąd</u> Kowalscy wrócili wczoraj?*). W tym zadaniu kandydaci muszą się wykazać umiejętnością wyboru właściwego zaimka pytającego nieodmiennego (*skąd*, *gdzie*, *jak*) lub odmiennego w odpowiednim przypadku gramatycznym (*co*, *czyja*, *który*, *jaka*, *czym*, *jaką*) i ewentualnym uzupełnieniu go o przyimek

[15] Zad. I: odmiana rzeczowników, przymiotników i zaimków, zad. II: użycie spójników, zad. III: stopniowanie przymiotników i przysłówków, zad. IV: odmiana czasowników w czasie teraźniejszym, przeszłym i przyszłym, zad. V: tworzenie pytania, zad. VI: transformacja składniowa, zad. VII: odmiana czasownika z uwzględnieniem aspektu i trybu, zad. VIII: użycie przyimków.

(*u kogo*, *o czyjej*, *z kim*, *na jakim*), jeśli wymaga tego rekcja czasownika (np. *pytać o kogo? o co?*, *dyskutować o kim? o czym?*). Błędnie zadane pytania dotyczą każdej z wymienionych operacji: ***jakie**** *jechał kierowca?* (błąd zaimka, popr. *jak*), ***czego**** *Magda zapłaciła za zakupy* (błąd przypadka, popr. *czym*), ***o której**** *książce dyskutowali* (błąd zaimka, popr. *o czyjej*), ***w kiedy**** *mama odwiedzi Marka?* (błąd przyimka, popr. *kiedy*), ***o kiedy**** *marzą chłopcy?* (błąd zaimka i przyimka, popr. *o czym*). Sporadycznie zdarza się użycie form nieistniejących w języku (*z* ***kimi**** *Anna była wczoraj w teatrze?* popr. *z kim*) lub niebędących zaimkiem pytającym (***o coś**** *nauczyciel zapytał uczniów?* popr. *o co*).

Drugim pod względem stopnia trudności zadaniem jest odmiana czasowników w czasie teraźniejszym, przeszłym lub przyszłym (57% poprawnych odpowiedzi). Kandydat musi zrozumieć główne wątki tekstu, aby wybrać właściwy czas, ustalić wymaganą formę gramatyczną (osobę i liczbę) na podstawie informacji w tekście, a następnie odmienić czasownik (*Pozytywne efekty takiej jazdy każdy kierowca zobaczy [zobaczyć] w swoim portfelu już po kilku tygodniach* – podmiot *kierowca* wskazuje na 3 os. l. poj., fraza *już po kilku tygodniach* na – czas przyszły). W czasie teraźniejszym trudności czasami sprawia przypisanie czasownika do właściwej koniugacji (***kontrolowam**** (popr. *kontroluję*), ***niszczyją**** (popr. *niszczą*), ***zastanawią się**** (popr. *zastanawiają się*). Z kolei częstym błędem w czasie przyszłym jest użycie odpowiednio formy złożonej lub prostej czasownika (*za rok żona i ja będziemy* ***wybrać się**** (popr. *wybierzemy się*), *postanowiłem, że wkrótce* ***będzie wziąć**** (popr. *wezmę*). Wspólną trudnością wszystkich czasów jest rozpoznanie wymaganej formy gramatycznej (*poziom wody w rzekach obecnie cały czas* ***spadają**** (popr. *spada*); *jakie doświadczenie* ***zdobywali**** *ostatnio inne osoby* (popr. *zdobywały*) oraz odmiana czasowników, w których zachodzą alternacje (***jeździę**** popr. *jeżdżę*, ***będziemy musili**** popr. *musieli*, ***przylecielam**** popr. *przyleciałam*). W koniugacji czasownika znacznie częściej niż przy tworzeniu pytań zdarzają się formy nieistniejące w języku: ***spadują**** (popr. *spadają*), ***zrealizowasz**** *(*popr. *zrealizujesz*), ***podej**** (popr. *podjąłeś*), ***myślęłmy**** (popr. *będziemy myśleli*), ***powieliśmy**** (popr. *powinniśmy*), ***znalezją**** (popr. *znajdą*).

Najtrudniejszym zadaniem na poziomie B1 jest transformacja składniowa wykorzystująca przede wszystkim zjawisko synonimii zdania pojedynczego (47% poprawnych odpowiedzi). Możliwość wyrażania tej samej treści przy pomocy różnych konstrukcji gramatycznych uwarunkowana jest odmienną rekcją bliskich znaczeniowo czasowników (*mieć co – korzystać z czego, przyglądać się czemu – patrzeć na co*), przyimków (*obok czego – przy czym, wzdłuż czego – pod czym*) lub zwrotów (*mieć na sobie co – być ubranym w co, być autorem czego – napisać co*), a także zjawiskiem antonimii (*nigdy nie pamiętać – zawsze zapominać, kupić od kogo – sprzedać komu*). Zadanie tego typu jest

sprawdzianem znajomości systemu leksykalnego i gramatycznego polszczyzny (w tym fleksji i składni). Duża część błędów popełnianych przez Chińczyków polega na wymianie wymaganego wyrazu bez transformacji gramatycznej reszty zdania (*Wczoraj pojechaliśmy na wycieczkę rowerową do lasu (byliśmy) – Wczoraj byliśmy na* ***wycieczkę* rowerową* do* lasu**** (popr. *Wczoraj byliśmy na wycieczce rowerowej w lesie*)). Częste są także błędy polegające na wyborze niewłaściwego przypadka gramatycznego (*Mój brat lubi zupę pomidorową (smakuje) – Zupa pomidorowa* ***smakuje mojego brata**** (popr. *Zupa pomidorowa smakuje mojemu bratu*)). Zdarzają się jednak także zdania całkowicie zaburzone, świadczące o niewystarczającym jeszcze opanowaniu języka (*Jej mąż* ***kieruje jak dyrektor**** *w dużej firmy energetycznej* popr. *Jej mąż kieruje dużą firmą energetyczną*; *Czy* ***stary adres mailowy może korzystać**** (popr. *Czy korzystasz jeszcze ze starego adresu mailowego*)).

W kategorii zadań wyboru na poziomie B1 zdający uzyskali znacznie wyższe wyniki niż w zadaniach wymagających samodzielnego tworzenia poprawnych form (odpowiednio 72,5% i 59%). W czterech spośród pięciu zadań testujących bierną znajomość języka polskiego zaobserwowano podobny poziom kompetencji, o czym świadczą wyniki mieszczące się w przedziale 76,5–72,5%. Najłatwiejsze dla Chińczyków było zadanie VII testujące aspekt i tryby czasownika (76,5% poprawnych odpowiedzi). Prawie 30% (11 na 34 prace) zdających wykonało to zadanie bezbłędnie. Wyniki te świadczą o dość dobrej znajomości stosowania aspektu oraz formy i użycia trybu oznajmującego, rozkazującego i przypuszczającego. Najwięcej problemów sprawia ten ostatni w odniesieniu do wyboru odpowiedniego aspektu, rodzaju i/lub liczby czasownika. Świadczą o tym takie przykłady, jak *A może ktoś inny* ***woleliby**** (popr. *wolałby*), *każdy z nas* ***spędzaliby**** *na takich rozmyślaniach całe godziny* (popr. *spędzałby*), *weekendy* ***spędzilibyśmy**** *razem* (popr. *spędzalibyśmy*), *jeżeli kogoś* ***interesowaliby**** *ptaki, na pewno w tym regionie* ***niech spotka**** *wiele różnych gatunków* (popr. *interesowałyby*, *spotkałby*). W dwóch pierwszych przykładach widać trudności w ustaleniu liczby i rodzaju zaimków *ktoś* i *każdy*, w kolejnym – niewłaściwe użycie aspektu, a ostatnim – błędny wybór rodzaju rzeczownika i trybu. Niektórym zdającym problemy sprawiało także użycie odpowiedniej formy trybu rozkazującego, zarówno w kontekście aspektu, np. ***nie zażartuj!**** (popr. *nie żartuj!*), *proszę was* ***zapamiętajcie**** *o naszym dziadku* (popr. *pamiętajcie!*), jak i poprawności użycia, np. ***Nie zmartwi się/ zmartwiłby się!**** (popr. *nie martw się!*), lub obu *Drogi podróżniku, zabierz przyjaciół i* ***odwiedzalibyście**** *Włodawę* (popr. *odwiedźcie!*), gdzie użyto zarówno niewłaściwego aspektu, jak i trybu.

Niewiele niższe wyniki osiągnięto w zadaniu III, polegającym na wyborze odpowiedniego stopnia przymiotnika czy przysłówka (75,5% poprawnych odpowiedzi) oraz zadaniu I dotyczącym odmiany rzeczowników, przymiotników

i zaimków (74,5% poprawnych odpowiedzi). Zadania te wymagają od zdających znajomości zakresu fleksji imiennej przewidzianej do opanowania na poziomie B1. Szczególnie to drugie zagadnienie uważane jest za dość skomplikowane i zwykle jest dużym wyzwaniem dla cudzoziemców z różnych krajów. W odniesieniu do stopniowania nieco problemów sprawiał wybór odpowiedniego stopnia np. *biała herbata ma smak* ***najdelikatniejszy**** *od innych* (popr. *delikatniejszy*) i odróżnienia użycia przymiotnika od przysłówka, np. *produkty dla zwierząt są coraz* ***drożej**** (popr. *droższe*). Zdający napotkali też trudności związane z wyborem odpowiedniej formy zaimka, np. *jeśli zdecydujemy się na* ***tego****, żeby mieć psa* (popr. ***to***), ***niego**** *słowa* (popr. *jego*), *Jagna bardzo się podobała* ***ich**** *obydwu* (popr. *im*), odmianą rzeczownika *wieś*, np. *doprowadza to do wielu konfliktów we* ***wsie/wsią**** (popr. *wsi*), zrozumieniem związku zgody między rzeczownikiem i przymiotnikiem, np. *„Chłopi" nie są* ***typowego**** *filmem* (popr. *typowym*), użyciem rodzaju męskoosobowego, np. *ludzie* ***niepełnosprawne**** (popr. *niepełnosprawni*) czy właściwych przypadków, np. *podczas* ***przeziębieniem**** (popr. *przeziębienia*), *co zrobimy z psem w czasie* ***wakacjach**** (popr. *wakacji*), *aby uniknąć* ***komplikację**** (popr. *komplikacji*).

Nieco słabiej od trzech powyższych wypadło zadanie II dotyczące wyboru elementów spójności (spójników i zaimków względnych) podanych w ramce (72,5% poprawnych odpowiedzi). Wymagało od zdających zrozumienia relacji między wyrazami zdania i właściwej interpretacji sensu wypowiedzi. Spójniki, łącząc poszczególne słowa czy fragmenty tekstu, pozwalają budować rozwinięte zdania pojedyncze i zdania złożone, co umożliwia przekazywanie wiadomości w sposób bardzie intersujący i logiczny. Okazało się, że problem sprawiał spójnik przeciwstawny *a*, np. *budzisz się często w nocy,* ***dlaczego/lecz**** *jesteś zmęczony* (popr. *a*), *Nie tylko ty masz kłopot,* ***a*** *także miliony ludzi na całym świecie* (popr. *ale*), spójnik wynikowy *więc*, np. *zwykle zjada więcej niż potrzebuje,* ***bo/lub/ale**** *tyje* (popr. *więc*) oraz zaimek względny *który*, użyty do połączenia zdania nadrzędnego z podrzędnym, np. *To wina stresu,* ***dlaczego**** *odczuwasz przez cały dzień* (popr. *który*), *zajmuję się mnóstwem spraw,* ***ale/więc**** *nie zawsze są tego warte* (popr. *które*).

Najniższy, ale satysfakcjonujący wynik został uzyskany w zadaniu VIII dotyczącym wyboru odpowiednich przyimków (64%). Zadanie to wymagało od zdającego znajomości rekcji czasowników i zrozumienia zależności między obiektami. Przyimki łączą się z rzeczownikami, zaimkami i liczebnikami na zasadzie związku rządu, tworząc wyrażenia przyimkowe. Przykłady poprawnych rozwiązań ilustrują np. zdania: *Do Warszawy przyjechało ponad 20 autorek, autorów i przedstawicieli świata kultury z Ukrainy,* ***wśród*** *nich: Jurij Andruchowycz, Ostap Sływynski czy Swietlana Taratonina.* ***Przed*** *publicznością wystąpił młodzieżowy zespół muzyczny z Charkowa.* Byli jednak tacy, którzy nie poradzili sobie z odnalezieniem sensu uzupełnianych zdań, np.

zostawiła dobrze płatna pracę ***od**** *innej branży* (popr. *w*), *prowadzi „Starą Lodziarnię* ***o/w**** *znanym warszawskim osiedlu* (popr. *na*), *ogrody mają łączyć się* ***na/wokół**** *budynkiem* (popr. *z*), *muzeum posiada* ***przez/do**** *swojej kolekcji* (popr. *w*).

Biorąc pod uwagę wyniki odpowiedzi w zadaniach testujących bierną znajomość polszczyzny w badanej grupie na poziomie B1 należy podkreślić dobry średni poziom opanowania języka w badanym zakresie (72,5% odpowiedzi poprawnych).

2. POZIOM B2

Osoba posługująca się językiem na tym poziomie rozumie znaczenie głównych wątków przekazu zawartego w złożonych tekstach na tematy konkretne i abstrakcyjne, łącznie z rozumieniem dyskusji na tematy techniczne z zakresu jej specjalności. Potrafi porozumiewać się na tyle płynnie i spontanicznie, by prowadzić normalną rozmowę z rodzimym użytkownikiem danego języka, nie powodując przy tym napięcia u którejkolwiek ze stron. Potrafi formułować przejrzyste wypowiedzi ustne i pisemne w szerokim zakresie tematów, a także wyjaśniać swoje stanowisko w sprawach będących przedmiotem dyskusji, rozważając wady i zalety różnych rozwiązań. Wykazuje dość wysoki stopień poprawności gramatycznej i nie popełnia błędów powodujących niezrozumienie (ESOKJ 2003, s. 32–37).

Moduł *Poprawność gramatyczna* składa się z 8 zadań, które, obok testowania fleksji, sprawdzają różnorodne umiejętności transformacyjne o charakterze słowotwórczym (tworzenie rzeczowników, przymiotników, imiesłowów) i składniowym, obejmujące konieczność jednoczesnego wykonania kilku różnych operacji na tekście. Na poziomie B2 dominuje testowanie znajomości fleksji imiennej (4 zadania sprawdzające odmianę rzeczowników, przymiotników, zaimków, liczebników i imiesłowów), 2 zadania poświęcone są fleksji werbalnej (sprawdzające znajomość aspektu i różnych form czasowników oraz form nieosobowych i strony biernej). Oceniana jest także znajomość reguł składni (wskaźniki zespolenia, związek rządu, szyk, synonimia syntaktyczna).

Wśród ośmiu zadań połowa (4 zadania) wymaga od zdającego biernej znajomości języka (50%), druga połowa dotyczy samodzielnego tworzenia wymaganych form (4 zadania – 50% testu) (por. tab. 4).

Tabela 4. Średnie wyniki zaliczenia poszczególnych zadań w module *Poprawność gramatyczna* na poziomie B2[16] (w %)

	Zad. I	**Zad. II**	**Zad. III**	**Zad. IV**	**Zad. V**	**Zad. VI**	**Zad. VII**	**Zad. VIII**	**Średnia**
Bierna znajomość języka	82,5	-------	67,5	72,5	-------	87,5	-------	-------	**77,5**
Czynna znajomość języka	-------	80	-------	-------	61,25	-------	77,5	57,5	**69**

Źródło: opracowanie własne

Wśród zadań testujących bierną znajomość języka polskiego najmniej trudności sprawiło zdającym zadanie VI polegające na wyborze odpowiednich form liczebników i rzeczowników, co skutkowało osiągnięciem aż 87,5% możliwych do zdobycia punktów (np. *W 2008 roku* ***dwóch dziennikarzy*** *dotarło do nowych materiałów ze śledztwa*) – 50% zdających rozwiązało je bezbłędnie, a najwięcej problemów sprawiła (nielicznym) zdającym odmiana zaimka liczebnego *kilka* (np. *w* ***kilku**** *godzin po katastrofie*; *badacze mogli tam wkroczyć dopiero po* ***kilka**** *latach*) (popr. *kilka*, *kilku*). Zadanie to wymagało od zdających znajomości związków składniowych liczebnika z rzeczownikiem, np. forma *dwaj*, *trzej*, *czterej* wymaga mianownika rzeczownika męskoosobowego, a *dwóch*, *trzech*, *czterech* i wyżej wymaga użycia dopełniacza rzeczownika. Zaimek liczebny *kilka* występuje w jednakowej formie w mianowniku i bierniku, w pozostałych używana jest forma *kilku*. Relatywnie łatwe było również zadanie I polegające na wyborze odpowiednich form imiesłowów (np. *Istotne jest też pozostawienie bliskim* ***skopiowanej*** *umowy o pracę i numeru telefonu* ***umożliwiającego*** *kontakt z nowym miejscem pracy*). Prawidłowo użyto tu odpowiednich form zależnych odmiennych imiesłowów przymiotnikowych. Niektóre przykłady sprawiały jednak zdającym nieco trudności (np. powtarzająca się konstrukcja *pozdrowienia dla* ***nieznającej**** *nikomu cioci* (popr. *nieznanej*), w której użyto imiesłowu przymiotnikowego czynnego zamiast biernego. Stosunkowo dobrze wypadło również zadanie IV polegające na wyborze

[16] W 3 testach wystąpiły: zad I: wybór imiesłowów, zad. II: tworzenie i odmiana rzeczowników, przymiotników i zaimków, zad. III: wybór odpowiednich form nieosobowych lub strony biernej, zad. IV: wybór przyimków z ramki, zad. V: wybór aspektu i tworzenie odpowiedniej formy czasownika w czasie przeszłym lub przyszłym, zad. VI: odmiana rzeczowników i liczebników, zad. VII: stopniowanie przymiotników i przysłówków, zad. VIII: zamiana zdań złożonych na pojedyncze. W jednym z testów zmieniono kolejność zadań i w miejsce wyboru spójników wykorzystano zadanie na wybór spójników.

odpowiednich przyimków, podanych w ramce (np. *nauki pobierała **u** sióstr zakonnych* czy *para poważnie zastanawiała się **nad** rozwijaniem kariery Modrzejewskiej w Wiedniu*), ale tu również niektóre zdania okazywały się trudne dla większości zdających (np. *Aktorka zaczęła coraz częściej pojawiać się **w*** deskach teatrów w Krakowie* czy *Modrzejewska spoczywa na cmentarzu Rakowickim w Krakowie **pośród*** głównej alei*) (popr. *na*, *w*). Prawidłowe użycie przyimków wymaga zrozumienia przez zdającego relacji semantyczno-syntaktycznych (deski teatru odwołują się do sceny teatralnej, *w deskach* jest formą poprawną gramatycznie, która jest używana w innym znaczeniu; z rzeczownikiem *aleja* w tym kontekście właściwe jest używanie wyłącznie przyimka *w*). Najwięcej problemów stwarzało w tej kategorii zadanie III polegające na wyborze odpowiednich form nieosobowych lub strony biernej. Należy zauważyć poprawne zastosowanie niektórych trudnych form (np. *budowlę **zaprojektowano** niegdyś po to, by pełniła funkcję miejskiej dzwonnicy)*, ale wiele trudności sprawiły zdania takie, jak np. *Na początku XVI wieku wieża **połączono*** z kościołem św. Anny za pomocą pomostu, który pod koniec tego stulecia w całości **rozbierało się*/ był rozbierany***, ponieważ wieża zaczęła się przechylać* (popr. *została połączona*, *rozebrano*). Zadanie to wymagało od zdających prawidłowego odczytania związków gramatycznych, np. rodzaju (*wieża została połączona*) czy obecności/nieobecności podmiotu w zdaniu i przy uwzględnieniu aspektu czasownika (*za pomocą pomostu, który rozebrano*), a także relacji semantyczno-składniowych (kto połączył/rozebrał co i kiedy).

Wśród zadań testujących czynną znajomość języka najlepiej opanowanym przez Chińczyków zagadnieniem gramatycznym okazało się zadanie II na odmianę rzeczowników, przymiotników i zaimków (80% poprawnych odpowiedzi). Należy podkreślić takie poprawne formy, jak *wbrew **obietnicom***, ***szczęśliwi właściciele***, *samochód dla **wszystkich***. Najczęstsze uchybienia dotyczyły zaimków, np. *mijając **mu*** na ulicach* (popr. *go*), *dowody na **tym***, że maluch był popularny* (popr. *to*), *niektórym ludziom udało się (one) **im*** nawet całkowicie wyeliminować* (popr. *je*). Pojedyncze błędne formy to np. formy celownika (***niektórych* ludzi*** służy jadłospis oparty na mięsie*) (popr. *niektórym ludziom*), mylenie biernika z miejscownikiem (*dbając o **diecie***, wiele osób uniknęło nasilenia objawów*), błędne użycie dopełniacza zamiast mianownika w zdaniu z negacją z czasownikiem „istnieć" (*nie istnieje **recepty*** na prawidłowe żywienie*) (popr. *recepta*). Podobnie dobrze wypadło zadanie VII, sprawdzające umiejętność stopniowania przymiotników i przysłówków (77,5%). W tym ostatnim 1 osoba wykonała je bezbłędnie, co stanowi 25% analizowanych prac. Chińczycy nie mają większych trudności z opanowaniem tego zagadnienia. Bezbłędnie stosowane są formy z alternacjami, np. *okolice falowca to **najgęściej** zaludniony obszar w Gdańsku*, *na szczęście znacznie **rzadziej***

takie naciski wywierają przyjaciele czy formy nieregularne, np. *oni sami czują, że są* ***gorsi*** *niż ci, którzy mają drugie połówki*. Nieco problemów stwarzało utworzenie odpowiedniego stopnia i/lub poprawnej końcówki fleksyjnej przymiotnika, np. *ci ostatni, jako* ***częsty*/najczęstszy**** *spośród przyczyn wskazują* (popr. *najczęstszą*), *święto o tradycji znacznie* ***krótsze**** *niż dzień zakochanych* (popr. *krótszej*), *kobiety singielki są* ***najbardziej**** *narażone na złośliwe komentarze od mężczyzn singli* (popr. *bardziej*). Najsłabiej na poziomie B2 wypadły transformacje składniowe polegające na przekształceniu zdania złożonego na pojedyncze (57,5% poprawnych odpowiedzi), które są z reguły jednym z najtrudniejszych zadań dla zdających także z innych grup językowych. Zadanie to wymagało od zdającego zrozumienia istoty powiązań strukturalnych, linearnych i semantycznych zdania, znajomości synonimii składniowej i jednoczesnego wykonania kilku operacji. Mimo że okazało się trudnym wyzwaniem dla zdających, pojawiały się też liczne poprawne przekształcenia, np.

Zbyt długo siedziała na słońcu, więc rozbolała ją głowa. (od)

Od zbyt długiego siedzenia na słońcu rozbolała ją głowa.

W transformacji należało zamienić czasownik *siedziała* na rzeczownik odsłowny *siedzenie* i użyć go w odpowiedniej formie dopełniaczowej, jednocześnie zamienić przysłówek *długo* na przymiotnik w rodzaju nijakim i zastosować go w odpowiedniej formie fleksyjnej, usunąć spójnik *więc* oraz zapanować nad całością pod względem semantycznym i linearnym. Bardzo trudna okazała się między innymi transformacja zdania:

Zrezygnowaliśmy z wyjazdu do miasta, ponieważ nadciągała burza. (ze względu na)

Zrezygnowaliśmy z wyjazdu do miasta ***ze względu na nadciągała burzę*/nadciąganie* burzy*** (popr. *nadciagającą burzę*).

W transformacji należało utworzyć imiesłów od czasownika *nadciągać* i zastosować go w odpowiedniej formie fleksyjnej, zgodnej z przypadkiem rzeczownika, zamienić mianownik rzeczownika *burza* na formę biernika oraz zapanować nad całością pod względem semantycznym i strukturalnym.

Nieoczekiwanie niewiele lepiej wypadło zadanie V polegające na wyborze aspektu czasownika i utworzeniu odpowiedniej formy czasu przeszłego lub przyszłego (61,25% poprawnych odpowiedzi). Obok wypowiedzi poprawnych, np. *w miniony czwartek urząd miasta* ***zamknął*** *plac zabaw, po tym, jak kilkuletnie dziecko* ***trafiło*** *do szpitala z powodu porażenia prądem*, w którym zdający prawidłowo wybrał aspekt dokonany i utworzył odpowiednie formy czasu przeszłego, w innych miejscach pojawiły się problemy z wyborem właściwego czasu gramatycznego, np. *dziecko ma się dobrze – bo dwie lekarki natychmiast* ***udzielą**** *mu pomocy* (popr. *udzieliły*) – wydaje się, że piszący nie potrafił zapanować nad semantycznym aspektem zdania. Inne przykłady,

w których niewłaściwie wybrano aspekt, to: *na pewno* ***poszukamy**** *ich do skutku* (popr. *będziemy szukali/szukać*), *wierzę, że ludzie* ***będą znajdowali**** *źródło awarii* (popr. *znajdą*), *pojutrze dziewczynka* ***będzie opuszczała**** *szpital* (popr. *opuści*).

3. POZIOM C1

Poziom C1 biegłości językowej wymaga od kandydata sprawnego, tj. skutecznego i swobodnego posługiwania się językiem w różnorodnych kontaktach (towarzyskich, społecznych, edukacyjnych i zawodowych), rozumienia długich i trudnych tekstów, dostrzegania w nich znaczeń ukrytych, a także utrzymania wysokiego poziomu poprawności gramatycznej, sprawnego i właściwego posługiwania się regułami organizacji wypowiedzi, łącznikami i wskaźnikami zespolenia tekstu (ESOKJ 2003, s. 32–37).

Moduł *Poprawność gramatyczna* składa się z 8 zadań, które – podobnie jak na niższych poziomach – testują w dużej mierze znajomość fleksji, ale – w przeciwieństwie do nich – w większym zakresie kładą nacisk na sprawdzenie różnorodnych umiejętności transformacyjnych o charakterze morfologicznym (słowotwórczym) i składniowym. W praktyce oznacza to, że zdający w jednym zadaniu stoją przed koniecznością jednoczesnego wykonania kilku różnych operacji na tekście. Na poziomie C1 dominuje testowanie znajomości fleksji imiennej (6 zadań sprawdzających odmianę rzeczowników, przymiotników, zaimków, liczebników i imiesłowów), natomiast fleksji werbalnej poświęcone jest jedno zadanie (sprawdzające znajomość aspektu i różnych form czasowników). Z kolei znajomość procesów derywacji poddana jest ocenie w czterech zadaniach (tworzenie rzeczowników, przymiotników, imiesłowów). Praktycznie we wszystkich – ocenie podlega także znajomość uwarunkowań składniowych (wskaźniki zespolenia, związek rządu, szyk, synonimia syntaktyczna).

Wśród ośmiu zadań tylko jedno wymaga od kandydata biernej znajomości języka (12,5% całości testu), w pozostałych siedmiu (87,5% całości testu) – kandydat musi umieć wykazać się samodzielnym działaniem poddanym ocenie także na poziomie ortograficznym (tab. 5).

Tabela 5. Średnie wyniki zaliczenia poszczególnych zadań w module *Poprawność gramatyczna* na poziomie C1[17] (w %)

	Zad. I	**Zad. II**	**Zad. III**	**Zad. IV**	**Zad. V**	**Zad. VI**	**Zad. VII**	**Zad. VIII**	**Średnia**
Bierna znajomość języka	------	-------	-------	------	85	-------	-------	-------	**85**
Czynna znajomość języka	65	85	80	77,5	------	75	55	75	**73**

Źródło: opracowanie własne

Bierna znajomość języka pozwoliła kandydatom uzyskać 85% wymaganych punktów w zadaniu polegającym na uzupełnianiu tekstu wyrażeniami z ramki, pełniącymi określoną funkcję strukturalno-semantyczną (np. *jego rekonstrukcja zaczęła się* ***dopiero*** *w tamtym okresie, a nie tuż po zakończeniu działań wojennych*) oraz znajomości wskaźników zespolenia (tj. zapowiedników i odpowiedników zespolenia), co czasami okazywało się trudne, np. ***Podczas gdy*** *dla funduszy handel kryptowalutą może być atrakcyjny ze względu na jej zmienności,* ***choć**** *dla innych graczy nie ma on racjonalnego uzasadnienia* (popr. *to*).

Wśród zadań testujących czynną znajomość języka najlepiej opanowanym przez Chińczyków zagadnieniem gramatycznym okazało się zadanie na transformacje składniowe – przekształcenie zdania złożonego na pojedyncze (85% poprawnych odpowiedzi), a więc obiektywnie ujmując, jedno z trudniejszych. Wymaga bowiem od kandydata zrozumienia istoty związków strukturalnych, linearnych i semantycznych zdania, a także wykazania się znajomością synonimii składniowej, a w konsekwencji jednoczesnego dokonania wielu skomplikowanych operacji, np.

Nieprzejednane stanowisko uczestników protestu spowodowało, że rządzący ponownie zajęli się zmianą przepisów. (wymusić)

Nieprzejednane stanowisko uczestników protestu ***wymusiło na rządzących ponowne zajęcie się*** *zmianą przepisów.*

W transformacji należało odmienić we właściwym czasie czasownik *wymusić*, dodać do niego przyimek *na*, dopasować gramatycznie imiesłów *rządzący*, przekształcić przysłówek *ponownie* na przymiotnik *ponowne*

[17] Zad. I: odmiana liczebników i rzeczowników, zad. II: zamiana zdań złożonych na pojedyncze, zad. III: tworzenie i odmiana rzeczowników odczasownikowych, zad. IV: tworzenie i odmiana przymiotników, zad. V: uzupełnianie tekstu wyrażeniami z ramki, zad. VI: tworzenie i odmiana imiesłowów, zad. VII: aspekt i różne formy czasowników, zad. VIII: odmiana rzeczowników, przymiotników i zaimków.

oraz czasownik *zająć* na rzeczownik *zajęcie* i użyć go we właściwym przypadku gramatycznym oraz zapanować nad całością pod względem semantycznym i linearnym (szyku).

Bardzo dobrze kandydaci poradzili sobie z tworzeniem i odmianą rzeczowników odczasownikowych (zad. III – 80%) oraz przymiotników (zad. IV – 77,5%). W przypadku rzeczowników ważne jest rozpoznanie aspektu czasownika, np. *zasłonić – zasłonienie*, *zasłaniać – zasłanianie*, uchwycenie różnicy semantycznej między rzeczownikiem oznaczającym proces i rezultat czynności (*zarządzać – zarządzanie – zarządzenie)* oraz dopasowanie fleksyjne, np. *rezygnować z wzajemnych* ***rozliczeń*** (od: *rozliczyć*). Z kolei przy derywacji przymiotników, charakteryzujących się większą regularnością, zadanie polega na dopasowaniu określonego formantu do danej podstawy słowotwórczej (np. *alternatyw+a – alternatyw+ny*). Większą trudność sprawiły kandydatom derywaty złożone (*kilka/sekund – ruch kilkusekundowy*, ale *przy/brzeg* – ***przybrzeżowych**** popr. *przybrzeżnych terenach*), wyrazy z alternacjami bądź różnymi nieregularnościami (*len – lniany, e:Ø, n:ni*, ale *chaos – chaostyczne** popr. *chaotyczne bieganiny*) oraz podobieństwo wyrazów (***wówczasne**** od *ów/czas* jako kontaminacja form: *wówczas* i *ówczesne*).

Tworzenie i odmiana imiesłowów przysłówkowych to zagadnienie gramatyczne, które w pełnym zakresie pojawia się dopiero na poziomie C1. Uzyskanie 75% poprawnych odpowiedzi zasługuje na pochwałę. Trudność tego zadania (zad. VI) wzrasta, gdy obecne są w nim wszystkie formy imiesłowowe, także przymiotnikowe, tak więc kandydat musi posiadać wiedzę na temat zakresu ich stosowania, ograniczeń tworzenia określonych typów form z uwzględnieniem aspektu czasownika (od formy dokonanej tworzymy imiesłów przysłówkowy uprzedni *skończywszy*, ale nie współczesny), zasad tworzenia (od formy czasu teraźniejszego *prowadzić – prowadząc* lub przeszłego *znaleźć – znalazłszy*) bądź jego tranzytywności (od formy przechodniej *upchnąć* można utworzyć imiesłów bierny *upchnięty*) oraz dobrze rozpoznać związki semantyczne w zdaniu. Trudności te mogą przyczyniać się do powstania błędów, jak na przykład: *Tego rodzaju przedmiot –* ***puściwszy**** *(puścić) w obieg – może zacząć żyć na nowo* (zam. *puszczony*); ***oddawając**** *rzeczy (oddawać), sami decydują, komu chcą je przekazać* (popr. *oddając*).

Deklinacja rzeczowników, przymiotników i zaimków jest obecna na wszystkich etapach nauki języka. W tym zadaniu kandydaci uzyskali średnio 75% poprawnych odpowiedzi. Na poziomie C1 wyższy stopień trudności zadań wynika z włączenia do testowania form nieregularnych, rzadziej występujących w tekstach (np. *krew*, *książę*, *niuans*), form zróżnicowanych leksykalnie (*akty – akty/akta*) lub stylistycznie (*mieć na opłaty* vs. *na opłatę*), form z wieloma alternacjami. Nieco słabiej wypadła deklinacja rzeczowników i liczebników (zad. I – 65%). Tu trudności pojawiły się przy tworzeniu liczebników

zbiorowych (***dwójka**** popr. *dwoje*) oraz odmianie (*rodzina z **kilkoma**** *dziećmi* popr. *z kilkorgiem dzieci*). Niestety niewłaściwy wybór formy liczebnika lub zaimka liczebnego pociąga za sobą błędną formę rzeczownika.

Z testowanych zagadnień najtrudniejsze okazało się zadanie z fleksji werbalnej czasownika, w którym, w zależności od semantyki tekstu, należy dokonać wyboru między aspektem dokonany a niedokonanym, a następnie utworzyć właściwą formę osobową (uwzględniając kategorie gramatyczne czasu, osoby, liczby, trybu) bądź nieosobową. Wykorzystanie poprawnej gramatycznie formy, ale niedopasowanej do treści zdania traktowane jest jako błąd, np. *Potem rozpada się, a z jej wnętrza **wyleciały**** *(wylatywać/wylecieć) kawałki szkła i metalowych konstrukcji, które ogromna siła rozrzuca po okolicy* (zam. *wylatują*). Niektóre błędy mogą wynikać także z uwarunkowań składniowych, np. *skoro tylu Polaków wciąż **emigrują**** *(emigrować/wyemigrować) za ocean, czemu mają na tym zarabiać zagraniczne towarzystwa żeglugowe* (zam. *emigruje*).

4. WNIOSKI

Podsumowując, opanowanie języka polskiego dla Chińczyków wiąże się ze zrozumieniem specyfiki polszczyzny na poziomie artykulacyjnym, leksykalnym i gramatycznym. Z przeprowadzonych badań wynika, że Chińczycy dobrze radzą sobie z rozwiązywaniem zadań we wszystkich modułach egzaminu certyfikatowego. Najlepsze wyniki osiągają w module *Mówienie* (średni wynik ze wszystkich poziomów analizowanych prac to 77,33%), niewiele niższe w module *Rozumienie tekstu* (analogicznie – 73,66%). Biorąc pod uwagę zdobyte punkty we wszystkich modułach, *Poprawność gramatyczna* sytuuje się pośrodku (analogicznie – 71,26%). Na kolejnym miejscu jest *Rozumienie ze słuchu* (analogicznie – 68,33%). Najsłabiej zaś wypadło *Pisanie* (63,30%), co potwierdza, że jest to najtrudniejsza sprawność, stanowiąca największe wyzwanie w nauce języka polskiego jako obcego. Należy zaznaczyć, że wszystkie wyniki średnie z poszczególnych modułów przewyższają progi zdawalności.

Analiza modułu *Poprawność gramatyczna*, będąca przedmiotem badań w tym opracowaniu, pokazuje, że mimo odmienności cech systemowych obu języków Chińczycy dobrze radzą sobie z zawiłościami gramatycznymi polszczyzny. Świadczy to o wysokiej pozycji nauki i pracy w systemie wartości kultury chińskojęzycznej wspólnoty. Niebagatelne znaczenie mają także zdolności lingwistyczne, wysoka motywacja i pełne zaangażowanie uczących się Chińczyków, zgłębiających tajniki polszczyzny, a także rozumienie, że poznanie języka nierozerwalnie wiąże się z poznaniem kultury.

BIBLIOGRAFIA

Dąbrowska A., 2022, *Recenzja pracy doktorskiej Pani mgr Rui Mao pod tytułem Kompetencja językowa w języku polskim Chińczyków zdających egzaminy certyfikatowe z języka polskiego jako obcego w latach 2007–2011*, https://jezykoznawstwo.nauka.uj.edu.pl/documents/143384379/151700473/20221012-Mao_Rui-recenzja-Dabrowska.pdf/68cad55f-a6cb-42ff-bcaf-fc6c68c1bd63 [12.10.2024].

Europejski system opisu kształcenia językowego: uczenie się, nauczanie, ocenianie [ESOKJ], 2003, Warszawa.

Mikulska A., 2019, *Chińscy uczniowie w polskiej szkole*, „Języki Obce w Szkole", nr 4, s. 33–41.

Ostrowska K., 2022, *Językowo-kulturowe trudności w nauczaniu grup chińskojęzycznych (zarys problematyki na podstawie praktyki dydaktycznej)*, w: S. Cygan, M. Marczewska, K. Ostrowska (red.), *Glottodydaktyka polonistyczna wczoraj, dziś, jutro. Między doświadczeniem a nowymi wyzwaniami*, Kielce, s. 153–184.

Rui M., 2022, *Kompetencja językowa w języku polskim Chińczyków zdających egzaminy certyfikatowe z języka polskiego jako obcego w latach 2007–2011* [niepublikowana rozprawa doktorska].

Ruszer A., 2018, *Realia polskie i chińskie na zajęciach tłumaczeniowych w Centrum Języka i Kultury Polskiej w Świecie Uniwersytetu Jagiellońskiego*, w: A. Achtelik, K. Graboń (red.), *Polonistyka na początku XXI wieku. Diagnozy, koncepcje, perspektywy*, Katowice, s. 190–202.

Ruszer A., 2022, *Ogólnochińskie warsztaty glottodydaktyczne w Pekinie i promocja języka polskiego w Chinach*, w: A. Dunin-Dudkowska, A. Małyska (red.), *Współczesny dyskurs glottodydaktyczny*, Lublin, s. 372–391.

Sekiguchi T., 2013, *Nowe horyzonty glottodydaktyki polonistycznej – Tokio, Seul, Pekin*, w: J. Mazur, A. Małyska, K. Sobstyl (red.), *Glottodydaktyka polonistyczna w obliczu dynamiki zmian językowo-kulturowych i potrzeb społecznych*, t. 1, Lublin, s. 91–98.

Wardęga J., 2016, *Chińczycy – charakterystyka społeczno-kulturowa w kontekście imigracji do Polski*, w: J. Schmidt, D. Niedźwiedzki (red.), *Społeczno-kulturowa identyfikacja cudzoziemców. Raporty i ekspertyzy*, Poznań, s. 281–352.

Zhao G., 2013, *Polonistyka na Pekińskim Uniwersytecie Języków Obcych i współpraca w zakresie edukacji między Chinami a Polską*, w: J. Mazur, A. Małyska, K. Sobstyl (red.), *Glottodydaktyka polonistyczna w obliczu dynamiki zmian językowo-kulturowych i potrzeb społecznych*, t. 1, Lublin, s. 99–106.

Zhao G., 2014, *60 lat pekińskiej polonistyki*, „Azja-Pacyfik", nr 17, s. 103–113.

https://stat.gov.pl/files/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5471/16/1/1/sytuacja_demograficzna_polski_do_2019_r._strona_gus.pdf [12.10.2024].